ተጠራጣሪነት ለኛ ለኢትዮጵያዊያኖች አዲስ ነገር ነው እንዴ ?

ሄኖክ የሺጥላ

May 23, 2016

አርበኛ ፐ/ር ብርሃኑ ነጋ ሰሞኑን በሲያትል ተገኝተው ያሰሙትን ቅንጭብ (ወይም ጭላጭ) መልዕክት አደመጥኩ። የንግግራቸው አንኳር ሃሳብ ይሁን አይሁን ወደፊት የምገነዘበው ጉዳይ ቢሆንም ፥ ስለ ተጠራጣሪነት በጣም በግርድፉ እና በጨረፍታ « ከአንድ ኢኮኖሚስት የሚጠበቅ ነው » አንስተው ያልፋሉ ። በዚህ ንግግራቸው ፥ የኢትዮጵያ ህዝብ ተጠራጣሪነት የገረማቸው ይመስላል ። በእውነት ተገርመው ከሆነ ፥ እኔ ደሞ መገረማቸው የምር ሊገርመኝ ይችላል ። ምክንያቴን እንደሚከተለው አቀርባለሁ ።

ተጠራጣሪነት ለኛ ለኢትዮጵያዊያን አዲስ ግኝት አይደለም ። ቀደም ባሉት ዘመናት ለምሳሌ የዘመነ መሳፍንት ግብዓተ መሬት ከተፈጠመ ብኋላ ፥ በአፄ ቴዎድሮስ አማካኝነት ፥ ሃጋሪቱን ወደ ተማከለ እና ጠንካራ አስተዳደር ለማምጣት ሲባል ዘመናዊ ስልጣኔን ከ ኣውሮጳ ለማስገባት ንጉሱ ያደረጉትን ጥረት ፥ በንጉሱ አካባቢ ያሉ የቅርብ ረዳቶቻቸው እና ባለ ሟሎቻቸው ይኽን ጉዳይ ሃገርን ለባዕዳን የመከፈት ጉዳይ እንደሆነ አድርገው ወስደውት ነበር ።

የንጉስን አስተሳሰብ « ታሪክን እና በህልን የሚመርዝ ፥ ሃይማኖትን የሚቀይጥ ፥ እና የሚለውጥ ፥ ሃገሪቱን ለውጭ ሃይሎች (ባዕዳን) ክፍት የሚያደርግ አካሄድ ስለሆነ ፥ ይህን ከውጭ ሃገራት ጋ ሊደረግ የታሰበውን የዕውቀት ልውውጥ እንዳይፈጠም ለማድረግ የሞከሩ ጥቂቶች አልነበሩም ። ምንም የማያውቁትን እና ለአንድ ቀን እንኳን ያልሰሙትን አካል አጥፊ ብሎ መፈረጅ ከልክ ያለፈ የተጠራጣሪነት መንፈስ ውጭ ሌላ ምን ሊሆን ይችላል ?
በአጤ ሚኒሊክ ዘመንም ጊዜ ይሄው የጥርጣሬ ማዕበል ነገስታቱን እና መነኩሳቱን ያሰመጠ እና የዋጠ ታሪክ ስለመሆኑ ተጥፎ እናያለን ።

በይበልጥ አጤ ምኒሊክ ከአድዋ ድል ማግስት ፥ ከውጭ መንግስታት ጋ በመገናኘት ሃገራቸውን በእድገት ጎዳና ለመምራት ማቀዳቸውን ለካህናቱ እና «መሳፍንቱ» ሲያስረዱ ፥ ካህናቱ « እንደነሱ የጠራ መሳሪያ ባይኖረንም ፥ ጠላቶቻችንን የኢትዮጵያ አምላክ ድል ስለሚያደርግልን ፥ ከነሱ ጋ ይየምናደርገው ትውውቅ እና ትስስር ቢቆም ይሻላል » እያሉ ይመክሯቸው ነበር ። ይህ የተጠራጣሪነታችን አንዱ ማሳያ ነው ።

«በመሳፍንቱ እና መኳንንቱ» ፥ ብሎም በካህናቱ ቁጥጥር ስር የነበረው ማህበረሰብ የሚያሳየው ወግን የማጥበቅ ስርዓት እና ነገሮቹን ሁሉ በጥርጣሬ አይን የማየት እውነታ ፥ ስልጣኔን ለመቀበል ፥ ወደፊት ለመራመድ እና ካደጉት ከተፈሩት እና ከተከበሩት ሃገሮች ተርታ ለመቆም የሚደረገውን ጉዞ እጅግ አዳጋች ብቻ ሳይሆን የማይቻል አድርጎት ነበር ። ዛሬም ከዚያ የተለየ ነገር ያለ አይመስለኝም።

የስልክ መምጣት ፥ የባቡር መንገድ መዘርጋት እና መሰል ነገሮች በህዝቡ ዘንድ የፈጠረው ከፍተኛ ጥርጣሬ ወደር የሌለው እንደነበረ አሁንም የታሪክ መዘክሮች ይዘግባሉ ። ወመዘክሩ በኪሉ ባይሸጥ ኖሮ መጥሃፍ በጠቆምኳችሁ ።

ንጉስን የሾመው እግዚያብሄር ነው ብሎ የሚያምን ማህበረሰብ ፥ እንደ አፈ ወርቅ ገብረየሱስ አይነት ተራማጅ አስተሳሰብ ፥ እንደ ነጋድራስ ገብርህይወት ባይከዳኝ አይነት ባለ ሰላ ብዕር ፥ እንደ አለቃ ታዬ ያሉትን ባለ ተራራ መስተሃልይ ግለሰቦች ያቀርቡት የነበረው የህብረተሰቡን ስር የሰደደ የተጠራጣሪነት መንፈስ ፥ የካህናቱን በአንድ አይነት አስተሳሰብ ላይ ተተክሎ መቆም እና አደጋውን መተቸት ራሱ በህብረተሰቡ ዘንድ መማሪያ ከመሆን ይልቅ እነዚህ ምሁራኖችንም ፈርጆ በተመሳሳይ የጥርጣሬ ኮሮጆ ውስጥ ከቶ የነጮች (የባዕዳን ቅጥረኞች) ፥ ሃገራቸውን ለማጥፋት የሚያሴሩ የውጭ ሃገራት ተላላኪዎች ተደርገው ይታዩ ነበር ። ምክንያቱ ደም ምንም አይደለም፥ ያው ጥርጣሬ እንጂ !

ጥርጣሬ እና ተጠራጣሪነት ለኛ ለኢትዮጵያዊያኖች በእርግጥ አዲስ ነገር አይደለም ። ድክመታችንን በተራ አሉባልታ ፥ ውድቀታችንን በማጥላላት ፥ ሽንፈታችንን በጥርጣሬ ፥ አለመቻላችንን በእምነታችን እያሳበብን የኖርን ህዝቦች ስለመሆናችን ከበቂ በላይ ማስረጃም መረጃም አለን ።

በታሪካችን መስራት መቻል የሚያስቀቅስ ፥ አፈድፋጅነት የሚያስሞግስ እንደነበር የታወቀን ነው ። ብረት ሰሪውን ጠይብ ፥ጠሃፊውን ጠንቋይ ፥ ሸማ ሰርቶ እራቁት ከመሄድ ቢታደግ ሸማኔ እና ቡዳ ፥ ቤተክርስቲያን ቢያገለግል ደብተራ ፥ ብረት ቢያቀልጥ ባለ እጅ ፥ ሸክላ ቢጠፈጥፍ ሟርተኛ ፥ ሬሳ ገልባጭ እና ወዘተ እያልን እያንዳንዱን መልካም ነገር ስንጠራጠር የኖርን ስለመሆናችን ከማንም የተደበቀ አይደለም ።

ማህተመ ስላሴ ወልደ መስቀል (ብላቴን ጌታ) ፥ ዝክረ ነገር በተባለው ሁለተኛ መጥሃፋቸው ፥ አጤ ሚኒሊክ ራሳቸው በዚህ ህብረተሰብ ከልክ ያለፈ የመጠራጠር አባዜ ተቆጥተው በ ጥር 17 ቀን 1900 ዓ.ም የሚከተለውን አዋጅ አውጀው እንደነበር ከትበውልናል " ሰራተኛውን በስራው የምትሰድብብኝ ተወኝ ። ከዚህ ቀደም ብረት ቢሰራ ጠይብ ፥ ሸማ ቢሰራ ሸማኔ ፥ ቢፅፍ ጠንቋይ ፥ ቤተስኪያን ቢያገለግል ደብተራ ፥ እያላችሁ አርሶ ነጩን ከጥቁር አምርቶ የሚያገባውን አራሽ ፥ ከዘውድ ይበልጣል የሚባለውን ገበሬ እያላችሁ ፥ ነጋዴ ነግዶ ወርቁን ግምጃውን ይዞ ሲገባ አንተ ነጋዴ ገጣባ (ያህያ ፥ የበቅሎ የፈረስ አጣቢ)፥ እያላችሁ በየስራው ሁሉ ትሳደባላችሁ ። እጁ ምናምን ስራ የማያውቀው ሰነፉ ብልኹን እየሰደበ አስቸገረ ። " እያሉ ይገልጡና

ይህንን ሁሉ ለማስቆም " ዳግመኛ ሲሳደብ የተገኘ መቀጫው አንድ አመት ይሆናል !" ይላሉ ።

ጥርጣሬ የማንነታችን አካል ነው ። እስከ አሁን ማሸነፍ ያቃተን ከነፃነት በላይ ለትግላችን ማነቆ ፥ ለመንገዳችን እሾህ የሆነ ። ሌላ ምሳሌ ልጥቀስ ተፈሪ መኮንን (ግርማዊ ንጉስ ቀዳማዊ ሃይለ ስላሴ በወቅቱ ራስ ተፈሪ) የሲኒማ ቤትን ሲያስተዋውቁ ፥ ህብረተሰቡ በጥርጣሬ ነበር የተቀበለው ።

ለዚህም የሰይጣን ቤት የሚል ስም ሰጥቶታል ። የድሃ ልጆችን ሰብስበው ሲያስተምሩ ፥ ትምህርቱን በጥርጣሪ ያዩት መሳፍንቱ እና መኳንንቱ ንጉሱ ለድሃ ልጆች ደብተር እና እስክርቢቶ ገዝቶ ማስተማር በመወሰናቸው ተቃውመው ለንግስት ዘውዲቱ አቤቱታ አቅርበው ነበር ።

ምክንያታቸው ደሞ የባዕዳን ትምህርትን ልጆቻችን ሊማሩብን ነው የሚል መሰረት የሌለው ጥርጣሬ ነበር ። የ ዘውዴ ረታን (የቀዳማዊ ሃይለስላሴ መንግስት) መጥሃፍ ማንበብ የተሻለ ነገሩን ለመረዳት ይጠቅማችኋል።

ሌላ ምሳሌ ልጥቀስ (እየሰማሁ ሳይሆን እያየሁ ካደግሁት) እናቶቻችን ጠላ ከቀዱ በኋላ ካናቱ የሚቀምሱት ነገር ምንጩ ባህል ሳይሆን የተጠራጣሪ ካቲካለኛ መንፈስ ለማረጋጋት የሚደረግ ጥረት እንደሆነ በጥናትም ፥ በንባብም ፥ በመኖርም ያገኘኋቸው መረጃዎች ያስረዳሉ ።

በቀደመው ዘመን ደብተራዎች ፥ አፈ ሹሞች ፥ ከፍ ሲልም የንጉሱ ባለ ሟሎች እና ካህናቶቹ የሚጠፋፉበት አንዱ መንገድ የተመረዘ መጠጥ እንደሆነ መዛግብት ይናገራሉ ። ይኸም ታሪክ የጥርጣሬ መንፈስን በተዋረድ የመንደር ካቲካላ መሸጫ ድረስ ይዞት ተመመ ።

ዛሬም ድረስ ታዲያ ፥ አንድ ሰባራ ስልጣንም ይሁን ድንቡሉ ሳንቲም የሌለው ሰካራም ጠላ ቤት ገብቶ የሚያዘውን አንድ ጣሳ ጠላ አስቀምሶ (ወይም እመነኝ መርዝ የለውም) ተብሎ እንደሚጠጣ እናውቃለን ።

አክሱምን እና ፋሲልን የመገንባት ባህላችን ሳይሆን ጠላ አስቀምሶ የመጠጣት ባህላችን ዘመን የተሻገረበትም ዋናው ምክንያት ከእድገት እና ለውጥ ይልቅ ለተጠራጣሪነት የቀረብን ህዝቦች ስለሆነንን ይመስለኛል ። አዎ ተጠራጣሪነት ለኛ ለኢትዮጵያዊያኖች አዲስ ነገር አይደለም !

ሄኖክ የሺጥላ